

## Mărturii patristice despre moarte, Judecată și Înviere, viața veșnică și parastasele

Traducere Pr. Victor Manolache

EDITURA ECVHMENTA

2017

## Cuprins

|                                                                                                          |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <i>Consemnarea editorului grec</i> .....                                                                 | 5   |
| <i>În loc de introducere</i> .....                                                                       | 7   |
| <br>Texte din Sfânta Scriptură despre moarte .....                                                       | 15  |
| Sfântul Ioan Gură de Aur: Despre cei adormiți<br>(fragmente) .....                                       | 16  |
| Sfântul Chiril al Ierusalimului: Despre învierea<br>morților (fragmente) .....                           | 25  |
| Sfântul Ioan Damaschinul despre cei care au adormit<br>în credință (fragmente din Sfinții Părinți) ..... | 30  |
| Din troparele slujbei înmormântării .....                                                                | 40  |
| Fragmente din Evergetinos .....                                                                          | 42  |
| Sfântul Teofan Zăvorâtul (1815-1894) .....                                                               | 52  |
| Bătrânul Filotei Zervakos († 1980): Despre moarte<br>și judecată (fragmente) .....                       | 65  |
| Bătrânul Efrem Filoteitul: „Voi vă faceți treaba<br>voastră, eu îmi fac treaba mea!” .....               | 81  |
| Răspuns înfricoșător în ceasul morții .....                                                              | 88  |
| Sfârșitul fericit și sfânt<br>al Bătrânului Calinic cel Zăvorât .....                                    | 91  |
| Despre amintirea morții .....                                                                            | 98  |
| Cele trei feluri ale morții. Amintirile Ludmillei<br>Sergheievna din al doilea război mondial .....      | 104 |
| Învățăturile despre moarte ale unui ierarh<br>mărturisitor: Sfântul Luca al Crimeii (†1960) .....        | 113 |
| Vrednicul de pomenire Fotie Pontoglu .....                                                               | 114 |
| Diferite diamante duhovnicești .....                                                                     | 119 |
| Anastasie cel orb († 2004) .....                                                                         | 144 |

## Preotul misionar Dimitrie Panagopulos (†1982):

|                                                                                               |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Despre moarte, parastase<br>și judecata lui Dumnezeu .....                                    | 146 |
| Felurite cugetări mântuitoare de suflet despre<br>moarte, judecată, veșnicie, parastase ..... | 158 |
| Despre valoarea Dumnezeieștii Liturghii<br>și a parastaselor .....                            | 175 |
| Despre valoarea neprețuită<br>a Dumnezeieștii Liturghii .....                                 | 181 |
| Puterea rugăciunii lui Iisus,<br>mărturia monahiei Tatiana (1912) .....                       | 189 |
| Miluiți-mă, ajutați-mă! .....                                                                 | 195 |
| Sfântul Paisie Aghioritul († 1994) .....                                                      | 201 |
| Sfântul Nicolae al Ohridei .....                                                              | 205 |
| Episcopul Augustin Kantiotul .....                                                            | 208 |
| Arhimandritul Ghervasie Raptopulos .....                                                      | 211 |
| Învățăturile Sfântului Ioan Gură de Aur. ....                                                 | 213 |
| Învățăturile Sfântului Ioan Damaschinul. ....                                                 | 215 |
| Experiențe cerești vrednice de luare aminte ....                                              | 216 |
| Să facem binele<br>de dragul lui Hristos Dumnezeu .....                                       | 221 |
| Hristos este oglinda noastră .....                                                            | 222 |
| Învățăături folositoare despre trezvie .....                                                  | 223 |
| Adormirea părintelui Paisie Olaru .....                                                       | 232 |
| Milostivirea lui Dumnezeu<br>nu pierde dreptatea Lui .....                                    | 235 |
| Sfântul Nicolae al Ohridei: Omilie despre Înviere<br>și despre biruința morții .....          | 238 |
| În loc de epilog .....                                                                        | 251 |

Patria noastră adevărată este cerul. Nădejdea și așteptarea vieții veșnice biruiesc moartea prin puterea lui Hristos, Care a biruit moartea. *Eu sunt învierea și viața; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi. Și oricine trăiește și crede în Mine, nu va muri în veac* (Ioan 11, 26).

Creștinii, spune Sfântul Macarie Egipteanul, aparțin lumii cerești. Ei sunt fiii lui Adam cel ceresc, făptură nouă, fiii Sfântului Duh, frații luminați ai lui Hristos, asemănători cu părintele lor duhovnicesc și luminos, Adam, cetățeni care aparțin acelei cetăți, acelui neam, acelei puteri. Nu aparțin lumii acesteia, ci lumii celeilalte, pentru că Hristos spune: *Ei nu sunt din lume, precum nici Eu nu sunt din lume* (Ioan 17, 16).

Cât se bucură îngerii și sfinții când văd urcându-se sufletele la ceruri împodobite cu harul virtuților! Duhurile sfinților și ale îngerilor se minunează și zic: „Mari bogății au dobândit frații noștri pe pământ!”

Prin urmare, avându-L cu ei pe Domnul, vin în ceruri, unde le sunt pregătite „lăcașuri, și Raiul, și veșminte prețioase” (Sf. Macarie Egipteanul, *Filocalia pustnicilor și asceților*, Editura Grigorie Palama, vol. 7, p. 300).

Preabunule Doamne, învrednicește-ne să trecem în viața cealaltă a vieții noastre în pocăință adevărată, ca să fim găsiți curați de tot păcatul arătat sau ascuns, și să avem răspuns bun în fața înfricoșătoarei Tale judecăți, cu rugăciunile Preacinstitei, Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu și ale tuturor sfinților. Amin.

(Scris de mâna nevrednică  
a monahului Marcel Karakalinul)

## Texte din Sfânta Scriptură despre moarte

• *Iar prin pizma diavolului moartea a intrat în lume (Înțelepciunea lui Solomon 2, 24<sup>9</sup>).*

• *Cine este omul ca să trăiască și să nu vadă moartea? (Psalmul 88, 47<sup>10</sup>)*

• *Fericiți cei morți, cei ce acum mor întru Domnul! [...] odihnească-se de ostenele lor, căci faptele lor vin cu ei (Apocalipsa 14, 13).*

• *Morții vor trăi și trupurile lor vor învia! Deșteptați-vă, cântați de bucurie, voi, cei ce sălășluiți în pulbere! Căci roua ta este lumină și din sânul pământului umbrele vor învia (Isaia 26, 19).*

• *Scumpă este înaintea Domnului moartea cuviosilor Lui (Psalmul 115, 6).*

• *Sufletele dreptilor sunt în mâna lui Dumnezeu și chinul nu se va atinge de ele. În ochii celor fără de minte, dreptii sunt morți cu desăvârșire și ieșirea lor din lume li se pare mare nenorocire și plecarea lor un prăpăd, dar ei sunt în pace (Înțelepciunea lui Solomon 3, 1-3).*

• *Adu-ți aminte de cele mai de pe urmă, de stricăciune și de moarte, și te păzește de vrajbă și rămâi întru porunci (Înțelepciunea lui Isus Sirah<sup>11</sup>).*

• *Căci Tu stăpânești peste viață și peste moarte și cobori până la porțile locuinței morților, și iar ridici (Înțelepciunea lui Solomon 16, 13).*

<sup>9</sup> *Iar prin pizma diavolului moartea a intrat în lume și cei ce sunt de partea lui vor ajunge s-o cunoască. (n.ed.)*

<sup>10</sup> *Cine este omul ca să trăiască și să nu vadă moartea și să-și izbăvească sufletul său din mâna iadului? (n.ed.)*

<sup>11</sup> *Înțelepciunea lui Isus Sirah 28, 6. (n.ed.)*

### Despre cei adormiți (fragmente)

Ca și în alte împrejurări, lăsăm chestiunile noastre personale și ne îndeletnicim cu lucrurile de interes general. Și așa cum ne îngrijim de toate celelalte în afară de ale noastre, la fel facem și aici. Dorim să aflăm în chip amănunțit despre cum se va întâmpla și când va veni sfârșitul lumii, dar încetăm să ne îngrijim de propriul nostru sfârșit.

Moartea, fie că este prezentă, fie că o așteptăm, ne învață astfel încât să devenim cumpătați, și înțelepți, și smeriți, și să scăpăm de orice răutate. Și cel care propășește prin virtute și așteaptă în fiecare zi Împărăția lui Dumnezeu, nu se îngrijorează precum cei mai mulți oameni, nici nu se tulbură, nici nu se înfricoșează când întâlnește înaintea ochilor săi moartea, pentru că știe că realitatea morții pentru cei care au trăit viața în virtute este o mutare spre cele mai bune, este o călătorie spre cele de Sus, este drumul care duce către cununi.

\*\*\*

Prin urmare, să nu ne îndurerăm peste măsură, iubiților, pentru cei care și-au sfârșit această viață și pleacă de pe pământ. Pentru că și agricultorul, când vede grâul că putrezește în pământ, nu plânge, ci dimpotrivă, cu cât vede că rămâne neclintit în pământ, se înfricoșează și se cutremură. Însă când vede

că a putrezit, atunci se bucură, pentru că această putrezire a grâului este începutul recoltei viitoare.

La fel și noi, atunci să ne bucurăm când cade casa aceasta stricăcioasă, când omul este semănat în pământ. Să nu te miri că numesc groapa sămânță! Tocmai ea este cea mai bună sămânță. Pentru că sămânța de grâu este urmată de morți și de osteneli, de primejdii și de griji. Sămânța trupului nostru, însă, dacă am trăit după voia lui Dumnezeu, primește cununi și premii, și este urmată de nestricăciune, de nemurire și de nemărate bunătăți. Cel care se înalță din morți nu este condus la viața plină de osteneli și de trudă, ci acolo unde nu există nici durere, nici întristare, nici suspin.

„Dar cel care moare, putrezește, devine praf și cenușă!”, va spune cineva. Prin urmare, tocmai de aceea trebuie să te bucuri mai mult! Când cineva urmează să strice o casă veche și dărăpănată, mai întâi îi scoate pe cei care locuiesc, și atunci o dărmă și o zidește mult mai bine. Cei care au ieșit din casă, nu se întristează de faptul acesta, ci mai mult se bucură. Nu se uită la dărâmarea casei pe care o văd, ci își închipuie clădirea viitoare, cea pe care n-o văd.

La fel lucrează și Dumnezeu. Când este vorba să strice trupul nostru, mai întâi îndepărtează dinlăuntru sufletul care locuiește acolo ca într-o casă, ca să așeze acolo slava mai mare, după ce rezidește mai strălucitoare locuința.

Așadar, din ce motiv, spune-mi, te tânguiești atât de mult pentru cel mort? Deoarece a fost om bun și cinstit? Dar tocmai de aceea trebuie să te bucuri, căci a plecat înainte ca răutatea să schimbe starea lui cea bună!

Desigur, nu zic să nu vă întristați deloc pentru cei care au plecat, ci să nu vă întristați fără măsură! Dacă

ne gândim că omul pe care l-am pierdut a fost muritor, și că Dumnezeu l-a luat, vom primi destulă mângâiere. A ne arăta însă îndârjiți în aceste împrejurări este dovada oamenilor care cer ceva nefiresc. Te-ai născut om muritor. Prin urmare, de ce te tulburi atât de mult de moarte, de vreme ce este ceva firesc?

Pe de altă parte, când Dumnezeu ne cheamă și doarește să ne ia ceva, să nu socotim ale noastre cele ale Domnului nostru, ca niște robi nerecunoscători. Fie că Dumnezeu îți ia bani, fie cinste și slavă, fie trupul tău, fie chiar și sufletul tău, toate acestea aparțin Lui. Și copilul tău dacă-L ia, n-a luat copilul tău, ci făptura Lui. Dacă noi nu ne aparținem nouă înșine, cum sunt ale noastre cele care aparțin lui Dumnezeu?

### Acest trup stricăcios se va îmbrăca în nemurire

Iarăși, nici să spui că cel iubit al tău a pierit și că nu mai există, căci acestea sunt cuvintele omului necredincios. Tu să zici: „Doarme și va învia, a plecat și va veni iarăși împreună cu Împăratul Hristos!” Și dacă îl cauți pe cel adormit, caută-l acolo unde Se găsește Împăratul, acolo unde se află tabăra îngerilor, nu în mormânt, nici pe pământ. Fii atent! Să nu rămâi tu și să fii tras în pământ, în timp ce el s-a înălțat într-atât pe culmi.

Pentru că oare ce este moartea? Este ca și cum ți-ai scoate veșmântul. Adică sufletul nostru poartă trupul ca un veșmânt, pe care-l scoate peste puțină vreme prin moarte, ca să-l purtăm din nou mai strălucitor.

Moartea este taina cea mare a înțelepciunii lui Dumnezeu. Este călătorie vremelnică, este un somn mai prelung decât cel obișnuit. Pentru că de atunci

de când Hristos a venit în lume, și a murit, ca să dăruiască oamenilor viața, moartea nu se mai numește moarte, ci somn și adormire. Și se arată aceasta din cuvintele Domnului: *Lazăr, prietenul nostru a adormit* (Ioan 11, 11<sup>12</sup>).

Și ca să-ți amintești că cei care s-au săvârșit și au fost îngropați, nu au murit, ci dorm și se odihnesc, de aceea locul gropii se numește cimitir, adică loc de somn.

Deci, când îl însoțești aici pe mort, să nu-l tânguești într-un mod necugetat. Gândește-te unde îl conduci: la cimitir și spre somn, nu spre moarte! Și când? După moartea lui Hristos, când puterea morții a fost zdrobită. Lucrurile acestea pe care le facem noi la înmormântări doar vrăjmașii celui adormit ar putea să le facă.

Spune-mi, te rog, dacă acolo unde stăm fără grijă, împăratul trimite și cheamă pe cineva dintre noi la palat, trebuia să plângem și să ne tânguim?

Prin urmare, îi avem în fața noastră pe îngeri, pe îngerii cerului care au venit de-acolo trimiși de Împărat ca să-l cheme pe cel rob asemenea nouă, și tu te tânguești? Atunci nu te voi numi prieten al celui adormit, ci vrăjmașul său!

A se întrista cineva este lucru omenesc, însă întrecerea măsurii este dovada necredinței și a sufletului lipsit de bărbăție. Îndurerează-te, lăcrimează, dar nu deznădăjdui, nu te mânia, nu te indigna! Lăcrimează, așa cum a lăcrimat Hristos pentru Lazăr și ne-a lăsat, în acest fel, măsura și limitele tristeții, pe care nu este înțelept să le depășim. Să-i plângem pe frații noștri cu

<sup>12</sup> A zis acestea, și după aceea le-a spus: *Lazăr, prietenul nostru, a adormit; Mă duc să-l trezesc.* (n.ed.)

cuvânt, cu smerenie, fără să ne smulgem părul din cap ori să ne sfâșiem fața, ci cu pace plină de durere, cu lacrimi din adâncul sufletului nostru, fără a le arăta celor care sunt de față.

Și vă spun acestea acum când sunteți liberi de durere și departe de starea tristeții, încât să vă pregătiți armele și medicamentele cu care vă veți înfrunta pe voi înșivă atunci când vă va vizita încercarea și durerea doliului. Pentru că și soldații, când este pace cercetează lucrurile războiului, încât, în ceasul luptei, să se folosească de arta pe care au deprins-o atunci.

Așadar, în acest fel să-i plângem pe cei adormiți, dar înainte de toate, deoarece suntem toți oameni cu păcate, să-i ajutăm pe cât este cu putință. Să le oferim un ajutor cât de mic, dar capabil să-i odihnească.

Care este ajutorul, și în ce mod să-l oferim? Nu atât prin lacrimi, cât prin rugăciuni și cereri. Și noi înșine să ne rugăm pentru cei adormiți, și pe ceilalți să-i îndemnăm să se roage pentru ei. Aceasta le aduce mângâiere. Dacă Iov i-a curățit de păcate pe copiii săi prin propria sa jertfă, de ce te îndoiești că și cei adormiți ai noștri vor găsi o oarecare mângâiere dacă și noi aducem jertfă pentru ei? Dumnezeu obișnuiește să facă binefaceri unora de dragul celorlalți. Prin urmare, să nu ezităm să-i ajutăm pe cei care pleacă de aici, ci să înălțăm rugăciuni fierbinți pentru ei către Dumnezeu.

În mod sigur n-a fost rânduit la întâmplare de către Sfinții Apostoli să-i pomenim pe cei adormiți la Dumnezeiasca Liturghie, în timpul săvârșirii Înfricoșătoarelor Taine. Apostolii știau că pomenirea este câștig mare, și aduce mult folos celor adormiți.

În timpul săvârșirii Înfricoșătoarelor Taine se pomeneste biruința lui Dumnezeu împotriva morții.

Prin urmare, acolo, când tot poporul stă cu mâinile înălțate, împreună cu toți preoții, și se săvârșește Jertfa înfricoșătoare, cum nu-L vom îndupleca pe Dumnezeu dacă Îl rugăm pentru cei adormiți ai noștri?

Toate acestea se întâmplă prin credință. Jertfa noastră nu este o piesă de teatru. Să nu fie! Toate se săvârșesc prin iluminarea Sfântului Duh.

Prin urmare, aceste lucruri știindu-le, să folosim oricâte mângâieri putem pentru cei adormiți și să nu ne arătăm nepăsători față de pomenirile lor, căci este cu putință să câștigăm iertarea pentru ei.

\*\*\*

De asemenea, este lucru înțelept să dăruim deseori și milostenie celor săraci pentru cei adormiți ai noștri. Pentru că și astfel le oferim o oarecare ușurare.

Sufletele multora s-au folosit după moarte prin milostenia pe care au făcut-o ceilalți pentru ei. Și chiar dacă nu în chip desăvârșit, au găsit totuși o oarecare mângâiere. Într-adevăr, dacă dorim, este cu putință să ușurăm chinul celui adormit. Deoarece chiar dacă el este nevrednic, Dumnezeu îl iartă pentru noi.

Deci, ajută-l prin banii tăi, prin lucrurile tale, prin ceea ce vrei, ajută-l, varsă o lacrimă de mângâiere, sau mai bine zis o lacrimă pentru răcorirea lui.

N-a avut să arate milosteniile sale? Să arate cel puțin milosteniile celorlalți care s-au făcut pentru el!

Adună-i în jurul tău și ocrotește-i pe oamenii îndurerăți, spune-le numele celui iubit al tău și îndeamnă-i să se roage pentru el! Asemenea fapte Îl vor îndupleca pe Dumnezeu. Și aceasta este o dovadă a iubirii Lui de oameni.

Să nu ne îndeletnicim cu înfrumusețarea mormintelor și cu giulgiurile scumpe. Milostenia este cea mai bună înmormântare pentru cei adormiți. Să oprim nebunia pentru înmormântarea plină de fast. La ce este bună această cheltuială de prisos și fără rost care aduce atâta pagubă celor care fac înmormântarea, fără să ofere absolut niciun folos celui care a plecat din viață?

Cât de mare este slava noastră deșartă! Cât de mult își arată tirania ei chiar și în doliul nostru!

Deci ce părere aveți? Aceste giulgiuri prețioase nu le vor mânca molia și viermii? Nu le vor distruge vremea și putreziciunea? Dar să presupunem că nu vor pieri, că nu vor fi distruse nici de viermi, nici de rugină, nici de putreziciune, nici de nimic altceva. Prin urmare, ce câștigă cei adormiți ai noștri din tot fastul înmormântării, de vreme ce trupul lor se înalță gol, în timp ce lucrurile rămân aici, și nu le folosesc deloc pentru învinuirile care li se vor aduce dincolo?

Acestea vi le spun nu ca să desființez înmormântarea, să nu fie!, ci ca să opresc destrăbălarea fastului și iubirea noastră nebunească de slavă!

Mulți zic: „Durerea noastră ne mișcă să facem astfel, și mila față de cel plecat!” Acestea, însă, sunt dovezi ale slavei noastre deșarte, nu sunt dovezi de iubire față de cel plecat.

Dacă vrei să arăți milă față de cel plecat, îți arăt o altă cale de înmormântare, și te sfătuiesc să-l îmbraci cu veșmintele care înviază împreună cu el, și care-l arată strălucitor în fața lui Dumnezeu. Aceste veșmințe nici nu sunt distruse de molie, nici nu sunt stricate de timp. Deci care sunt ele? Veșmintele milosteniei! Această îmbrăcămintă înviază împreună cu omul nostru. Prin aceste veșmințe vor străluci cei care vor auzi

atunci cuvintele: *M-ați văzut flămând și Mi-ați dat să mănânc* (Matei 25, 35<sup>13</sup>).

Astfel, când cineva urmează să moară, rudeniile lui să pregătească cele de îngropare pentru el și, în același timp, să-l convingă să lase ceva pentru cei care au nevoie. Să-L lase ca moștenitor al lui și pe Hristos! Gândește-te la cel care, împreună cu copiii lui, Îl lasă moștenitor al său și pe Hristos, oare câtă binecuvântare nu va smulge de la Domnul, și pentru sine și pentru ai săi?

Acestea sunt înmormântările cele bune!

Acestea sunt de folos și pentru cei care rămân și pentru cei care pleacă. Dacă în acest fel vom fi îngropați, ne vom arăta strălucitori în vremea Învierii. Pentru că nici trupul care rămâne neîngropat nu simte atâta rușine, pe cât simte sufletul atunci când se arată gol de virtute.

Așadar, să îmbrăcăm sufletul nostru, pe acesta să ne îngrijim să-l împodobim, și să facem așa în toată viața noastră.

Deci, dacă am arătat nepăsare, cel puțin când se apropie moartea să fim pregătiți să-i rugăm pe

<sup>13</sup> Matei 25, 34-40: *Atunci va zice Împăratul celor de-a dreapta Lui: Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; Gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine. Atunci dreptii Îi vor răspunde, zicând: Doamne, când Te-am văzut flămând și Te-am hrănit? Sau însetat și Ți-am dat să bei? Sau când Te-am văzut străin și Te-am primit, sau gol și Te-am îmbrăcat? Sau când Te-am văzut bolnav sau în temniță și am venit la Tine? Iar Împăratul, răspunzând, va zice către ei: Adevărat zic vouă, întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut. (n.ed.)*

\*\*\*

Astfel, dacă avem în toate o purtare înțeleaptă, vom primi cununi și laude, și toți ne vor arăta cinste, și vor admira puterea lui Hristos, și vor zice:

„Cu adevărat, cât de mare este puterea Celui Răstignit! Pe oamenii care, în chip firesc urmau stricăciunea și pieirea, i-a convins că moartea nu e moarte! I-a convins că trupul acesta stricăcios și pământesc se va îmbrăca cu veșmânt mult mai strălucitor, cu nestricăciunea! De aceea creștinii socotesc înmormântare vrednică de admirație viața virtuoașă!”

Dacă gândim astfel, iubitorilor, vom alunga ușor o astfel de durere. Dumnezeu milelor și Tatăl a toată îndurarea fie să mângâie inimile tuturor și să facă să rodim orice bucurie duhovnicească și să dobândim bunurile viitoare, cu Harul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia I Se cuvine slava, cinstea, și închinăciunea, împreună cu Părintele Său fără de început și cu Duhul Său cel Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor! Amin. (Editura Sfintei Mănăstiri a tuturor Sfinților, Speșe, 1989).

*Nimeni să nu se teamă de moarte,  
căci Mântuitorul ne-a eliberat pe noi de moarte...*

*Unde îți este moarte boldul?*

*Unde îți este iadule, biruința?*

*Hristos a înviat, și viața a strălucit!*

*Hristos a înviat și niciun mort numai este în morminte,  
căci Hristos S-a sculat din morți, făcându-Se începătura  
celor adormiți! (Sfântul Ioan Gură de Aur, Cuvântul  
catehetic în ziua Învierii Domnului)*

## Sfântul Chiril al Ierusalimului

### Despre învierea morților (fragmente)

Orice suflet, atunci când crede în Înviere și în răsplata viitoare, se îngrijește de sine și își poartă de grijă. În timp ce, dacă nu crede în Înviere și în Judecata viitoare, se predă păcatului și pieirii. Cel care crede că trupul său va învia, se îngrijește și este atent la el, și nu-l întinează cu destrăbălări. În timp ce omul care nu crede în Înviere, se predă pe sine păcatului și se poartă rău, ca un străin, față de trupul lui.

Prin urmare, este foarte importantă dogma Sfintei Biserici care se referă la învierea morților. Este, de fapt, învățătura fundamentală a credinței noastre ortodoxe.

Cum a fost creat omul? În prima carte a Vechiului Testament, numită Geneza, scrie: „Și l-a făcut Dumnezeu pe om din pământ” (Facerea 2, 7<sup>14</sup>). Deci, dacă pământul s-a făcut trup, oare trupul mort nu poate să redevină viu?

Să ne întrebăm: din ce materie au fost create cerurile, și uscatul, și mările? Din ce au fost create soarele, luna și stelele? Cum au fost create păsările, peștii și, în general, toate viețuitoarele? În timp ce mii și ne-numerate mii de făpturi au fost create din nimic, noi,

<sup>14</sup> Atunci, luând Domnul Dumnezeu țărână din pământ, a făcut pe om și a suflat în fața lui suflare de viață și s-a făcut omul fință vie. (n.ed.)